

teko beharrik ez)? Genozidioaren irudiekin bonbardatzen gaituzten unean, zuzeneko bideoen, adimen artifizialaren eta nekadura digitalaren aroan, ekintza horiek ez al dira jukutria besterik? Ez al gara ari Palestinaren *folklorizazioa* bizitzen (eta elikatzen)? Inola ere ez ditut zalantzan jartzen erakunde solidario guztien asmo onak (eskerrik asko!), eta ez nintzateke inor seinaltatzera ausartuko, baina ekimen jakin batzuen eraginkortasuna zalantzan jartzeko lizentzia hartzen dut.

Never stop talking about Palestine

Apartheidaren ‘normalizazio’ terminoa erabili ohi da, errealitatea eufemizatzeko joera, eta hiztegi baten erabilerarekin batera doa (‘Israelen eta Palestinaren arteko gatazka’, ‘Ekialde Hurbileko gerra’); azken horrek urkatzaile baten eta haren biktimaren presentzia ezabatzen du (‘gerrak’ maila berean jartzen ditu, zerutik erori izan balitz bezala). Zeren Palestina eskuin muturraren asmoen isla ia perfektua da, eta asmo hori mundua zeharkatzen ari da, bai hautetsontzietan, bai bide maltzurragoetan, edonoren eskura eta, batez ere, berehala. Horrekin esan nahi dut sare sozialen eta, sorpresa!, adimen artifizialaren erabileraren itzuli gara muinera–.

Duela gutxi, AAren eta haren kutsu arrazisten inguruko polemika bat piztu da Frantziako hedabideetan. Lehenik sare sozialetan ezagutara-zia, irratia publikoan eztabaidagai izan zen irailean: erabiltzaile emakume batek Googleren Gemini AAn bi esaldi idatzi zituen, ia antzekoak, detaile bat izan ezik: «Bakarrik nago [gizon] aljeriar batekin» eta «Bakarrik nago [gizon] italiar batekin». Laguntzaile artifizialak sedukzio-une posible bat aipatu zuen gizona italiarra zenean, eta larrialdi-zenbaki batera edo poliziar deitzea iradoki zuen aljeriarra zenean. Irratsaioan, Anne Bouverot Frantziako AAren kontseiluko presidentekideak hone-lari zioen:

Adimen artifizial guztiek berezkoa duten arazoa da. Kasu honetan Google da, baina beste hamaika adibide ditugu beste *txatbot* [agente interaktibo] batzuekin –ChatGPTri egin zion galdera–, AAk Interneten eskuragarri dagoen *guztirik* edaten duelako, eta, tamalez, estereotipo asko daude eta joera asko ere bai.

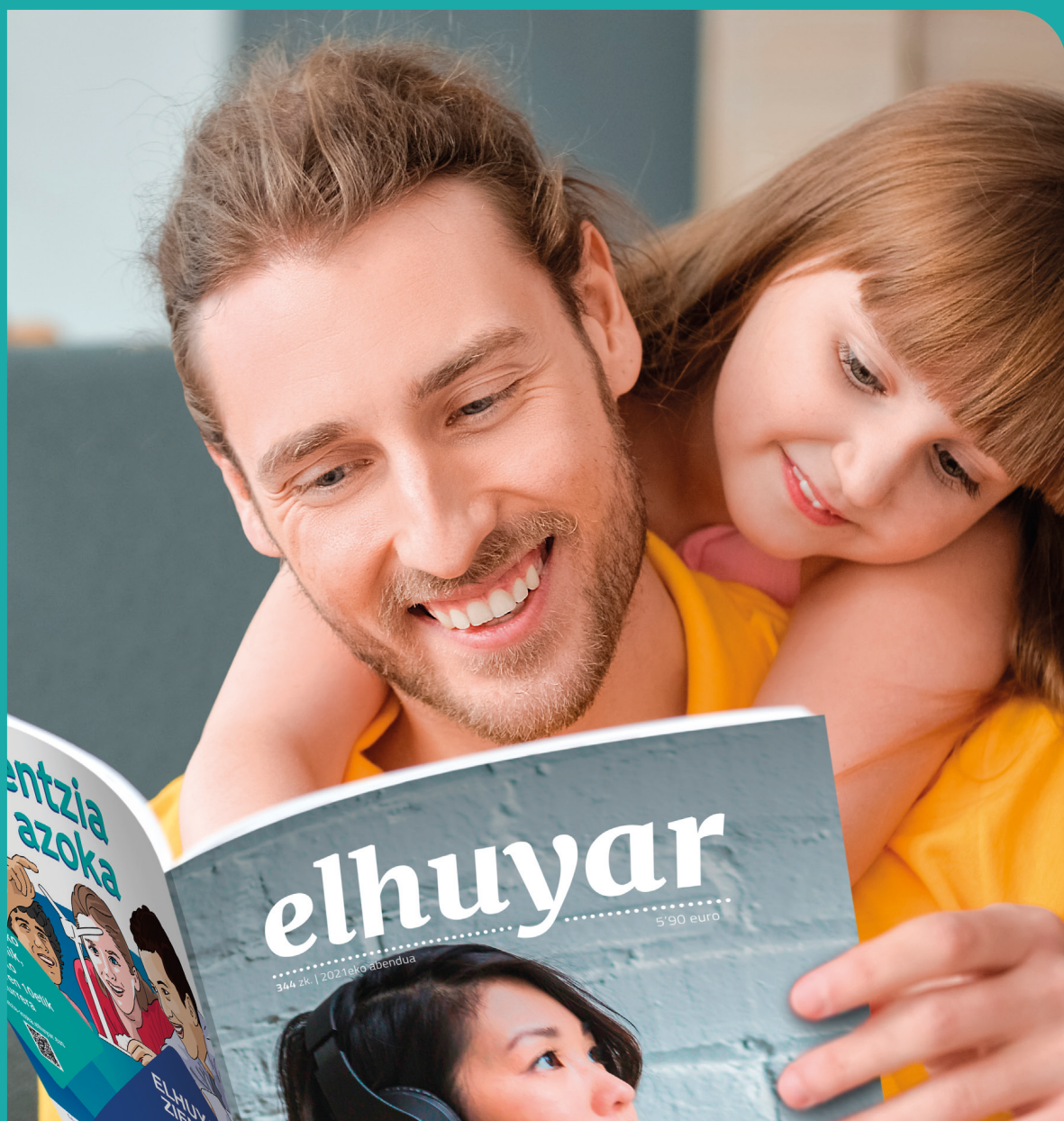
Guztirik. Egunero erabiltzen ditugun makinak lan akademikoez eta dokumentu instituzionalez zein gorrotozko iruzkin arrazistez elikatzen dira. Badakigu ere kontzientziarik gabeko robot horiek ez dutela erre-

litatea esaten, baizik eta elikatu dituzten testuen bidez *errealitateaz duten ikuspegia* laburbiltzen dutela. Alegia, makina batek estatistiko erregularrak harrapatzen ditu, eta erantzun probableena sortzen du. Eta probableena balitz genozidioaren jarraipena? Probableena balitz palestinarren desagerpena, Ibtisam Azem idazleak bere herriaren eta historiaren ikusezintasuna jorratzen duen *Desagertzearen liburua* eleberri distopikoan aurreikusten duen bezala? Bada, errealitateak fikzioa aurrerratu du: gogora dezagun 2023an hainbat egunkarik jakinarazi zutela Israelgo armadak adimen artifizialean oinarritutako programa bat garatu zuela, Lavender (izpiliku) izeneko. Israelgo inteligentzia-zerbitzuko ofizialen arabera –denak armadan arituak Gazan–, Lavenderrek rol nagusia izan du palestinarren aurkako inoiz ez bezalako bonbardaketan, batez ere gerraren lehen faseetan. Izan ere, hainbestekoa izan zen militarren operazioetan izan zuen eragina, ezen funtsean AA makinaren emaitzak ‘giza erabaki bat balira bezala’ tratatzen baitzituzten.

Esan beharrik ez da hemendik aurrera Internet den sare tentakular horretan uzten den edozein aztarna gasolio gisa erabiliko dela. Adimen artifiziala motor nekaezinena baita. Artikuluak, liburuak, filmak, mezuak eta emotikonoak, baina baita beste adimen artifizialek sortzen dutena ere. Trollak, orain arte iseken objektu, ideia (edo okerrago, ideologia) global bat eratuko duten iturri izanen dira aurrerantzean.

Eta hona dator kontaeraren garrantzia. Zer kontatzen dugu, nola, nori/zeri begira, nondik? Teoria feministak asko irakatsi digu horri buruz: hitz egiten duen gorputza hitzak bezain garrantzitsua baita. Baina baita hitz egiteko eta kontatzeko eta kontakizunak sortzeko betebeharra ere. Artikulu luze bezain ederra sinatu du Abdaljawad Omar Ramallahko idazleak, *Equator* aldizkarian, ‘Gaza eta ergelkeria moralaren arazoa’ (nire itzulpena) izeneko. Bertan, Mendebaldeko intelektual palestinarren zeregin tradizionala –Edward Saiden formulazioari jarraituz– «kontatzeko baimena» ziurtatzea zela azaltzen du, palestinarren desjabetzearen inguruko isiltasun-horma haustea, palestinarrak baztertzen dituzten erakundeen barruan sartu-irtenak egitea. Horrela dio: «Hitzak idazten dira isiltasuna ez delako aukera eskuragarri bat, gertakariak erregistratzen jarraitu behar delako, kontatzea bera proiektu kolonialak behar duen ezabaketa arbuizatzeko ekintza delako». Mendebaldetik, mezu horren erreleboa egitea dagokigu, edozein dela ere transmisio bidea, palestinarrak aldiro errepikatzen diguten bezala: *Never stop talking about Palestine* (Ez utzi inoiz Palestinaz hitz egiteari).

Aretotik atera nintzenean, behin zirrara pasata eta malkoak lehortuak masailetan, pentsatzen hasi nintzen: zer iruditeria eraiki eta partekatu nahi du *Palestine 36* filmak? Gaur egungo nazioarteko testuingurua kontuan hartuta, esan nezake garrantzitsuagoa dela konpromisorako espiritua izatea, kontakizun bat modu faktualean berrezartzea baino. Baina uste dut film horrek irakastea besterik ez duela bilatzen, eta ez palestinarren memoria jaso dutenei irakastea, baizik eta memoria horretarako sarbiderik izan ez dutenei (mendebaldarrei) irakastea. Filma –eta arte erreibindikatiboa edo politikoa egiteko beste modu batzuk– hizkuntza horretan mintzo da. Batzuetan inutil, estetiko edo fribolo bezala ikusten ditugun gauzek askoz eragin handiagoa izan dezakete, ikusgarriak direlako; eta badakigu garai honetan ikusgarri den guztiak boterea duela.

Elhuyar aldizkaria jakin-minak ez baitu mugarik

Harpidetu zaitez!

Kultura ■ Ikuspegi feministaz
zientifikoa ■ Ingurunearekiko arduraz
eskura ■ Euskaraz

4 zenbaki urtean,
28 €-ren truke

ARGIA

BABESTEKO

ARRAZOI

1. KAZETARITZA INDEPENDENTEA

Langileona delako hedabide hau, ez inolako banku, multinazional edo alderdiren.

2. EUSKARATIK ETA EUSKARAZ

Gure hizkuntzak funtsezko dituelako euskara hutsean funtzionatzen duten proiektuak.

3. HEDABIDE DIGITALA ETA PAPERKOA

Egunero sarean aktualitatea jorratu eta aldizkarian hats luzeko kazetaritza lantzen dugulako.

4. EZ GARA NEUTRALAK

ARGIA jendartea eraldatzeko tresna izan nahi dugulako kazetaritza kritikoaren bidez.

5. PODCASTAK ETA DANTAILAK EUSKARAZ

Ehunka dokumental, film-labur, hitzaldi eta abar eskaintzen ditugulako libre eta doan.

6. ELKARLANAK BULTZATUZ

Eragile ugarirekin proiektuak ditugulako: Inor Ez Da Ilegala, Bizi Baratztea, Lurra Herriari Deika, Euskarazko Plazen Sarea...

7. GOOGLE GABE

Gure irakurleen pribatasuna babesten dugulako teknologia burujabetzan sakonduta.

8. BANAKETA EKOLOGIKOA

Bizikleta bidezko banaketa sustatzen dugulako, plastikorik gabeko zorrotan.

9. 100 URTETIK GORA

Ibilbide luzeko eta etorkizun luzeagoko proiektua delako.

10. MILAKA PERTSONAKO KOMUNITATEA

ARGIA Jendea delako proiektuaren independentziaren bermea.

11. ELKARTASUNEAN OINARRITUTAKO HARPIDETZA

Norberak erabakitzen duelako zenbat ordaindu, inor ARGIArik gabe gera ez dadin.

TXIKITIK ERAGITEN argia.eus/eginargiako

TELESAILAK SEXUA DROGAK OSASUN MENTALA MODA NUTRIZIOA ZINEMA MUSIKA

BIZIO BIKOITZA

PLAZER MOTA GUZTIAK DASTATZEA
GUSTATZEN AL ZAIZU?

URTEAN 11 ALDIZKARI, PAPEREAN ZEIN DIGITALEAN,
HEMEROTEKAKO 100 ALDIZKARITIK GORA PDF FORMATUAN,
ETA GURE LEHIAKETETAN LEHENTASUNA.
PLAZERETAN URTUKO ZARA!

0,10 € EGUNEAN
40 € URTEAN

0,095 € EGUNEAN
35 € URTEAN

ERROMANTIKOENTZAT SOILIK

PAPERA UKITUZ ETA USAINDUZ IRAKURTZEA
MAITE BADUZU, HAUXE DA PAGOTXA!
ERROMANTIKOA IZATEN JARRAITU AHALKO DUZU
URTEAN 11 ALDIZKARI JASOZ, PAPEREAN.
LEHIAKETAKO SARI EDERRAK ESKURATZEKO
AUKERA ERE IZANGO DUZU.

HODEIETAN

HODEIETAN MUNDU FISIKOAN BAINO
ORDU GEHIAGO IGAROTZEN BADITUZU,
HAU ZURETZAT DA! EROSO, ZURE PANTAILAREN BIDEZ,
URTEAN 11 ALDIZKARI BERRI IZANGO DITUZU,
PDF FORMATUAN, ETA HEMEROTEKAKO 100 ALDIZKARI
BAINO GEHIAGO PDF-AN. LEHIAKETETAKO SARIAK ERE
ZURE ZAIN IZANGO DITUZU.

0,06 € EGUNEAN
25 € URTEAN

640 122 382

harpidetza@gaztezulo.eus

gaztezulo.eus/harpidetu